

HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN LEVIÄMINEN TERVEYDENHUOLTOJÄRJESTELMÄN TASOLLA

TAUSTA

Näyttöön perustuva toiminta on laadukkaan potilashoidon kulmakivi. Mahdollisimman hyvien hoitotulosten saavuttamiseksi tarvitaan keinoja, miten näyttöön perustuvia toimintatapoja ja hyviä käytäntöjä saadaan leviämään terveydenhuoltojärjestelmässä.

Edwards ja Grinspun (2011) ovat kuvanneet neljä keskeistä tekijää, joiden avulla näyttöön perustuvia suosituksia voidaan ottaa laajemmin käyttöön terveydenhuoltojärjestelmässä. Näitä ovat: 1) eri osapuolen yhteinen näkemys siitä, miksi ja miten näyttö tulee saada leviämään, 2) muutosta edistävä johtaminen, 3) tavoitteellinen ja jäsentynyt suunnitelma näytön leviämiseksi ja 4) näytön leviämistä ja käyttöönottoa tukevat ja edistävät rakenteet. Näiden tekijöiden ominaispiirteiden tunteminen edistää niiden yhteisvaikutusten ymmärtämistä ja hyödyntämistä siinä, miten näyttö ja hyvät käytännöt saadaan leviämään terveydenhuoltojärjestelmässä.

Leviämisellä viitataan siihen, että näyttöön perustuva hyvä käytäntö on otettu jo jossain organisaatiossa käyttöön ja se tulisi saada käyttöön myös laajemmin, esimerkiksi alueellisesti tai koko terveydenhuoltoa koskien.

KYSYMYKSET

Mitä ovat koko terveydenhuollon tasolla tapahtuvan näyttöön perustuvan toiminnan leviämistä edistävien tehokkaiden keinojen ominaisuudet?

AINEISTO JA MENETELMÄT

Kyseessä on integratiivinen katsaus, joka yhdistää sekä tutkimusten tuottamaa tietoa että muista dokumenteista koottua tietoa. Aineiston laatu arvioidaan ja mukaan hyväksytään vain hyväksymiskriteerit täyttävä aineisto. (Whitemore & Knafel 2005.)

Integratiivisen katsauksen aineistoon (n=35) hyväksyttiin laadun arvioinnin jälkeen 19 tutkimusraporttia (mukana eri tutkimusasetelmia) ja 16 muuta asiakirjaa (aiheeseen liittyviä 7 keskustelumuistiota, 6 kirjallisuuskatsausta, 2 suositusta ja 1 oppikirja). Katsauksen menetelmällinen toteutus on kuvattu tarkemmin alkuperäisessä julkaisussa (ten Ham ym. 2015).

SUOSITUKSET SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTOON

Näyttöön perustuva toiminnan ja näytön järjestelmätasoinen leviäminen tarkoittaa käytännössä sitä, että hyviä näyttöön perustuvia innovaatioita on levitettävä osasto- tai organisaatiotasoa laajemmin alueellisiin palvelujärjestelmän rakenteisiin.

Näytön ja hyvien käytäntöjen leviämistä edistäviä tekijöitä ovat:

- 1) **yhteinen näkemys näytön leviämisen tarpeesta ja keinoista**
 - eri henkilöiden ja sidosryhmien välillä
 - organisaatioissa ylimmän johdon, keskijohdon ja viranomaisten välillä
 - ympäristöön liittyen: esim. säännökset
- 2) **muutosta edistävä johtaminen**
 - johtamisella on keskeinen merkitys: johtajan ominaisuuksilla ja asemalla, johtamisstrategialla, johtajan omalla asenteella, johtajan tuella ja johtajan saamalla tuella
- 3) **tavoitteellista ja jäsentynyttä suunnitelmaa**
 - leviämistä tukevan suunnitelman valmistelu: rahoitus, tavoite ja aikataulu, viestinnän keinot, innovaation edut, muutoksen johtaja
 - suunnitelman laadinta: implementoinnin vaiheet
 - suunnitelman täytäntöönpano: implementointi, seuranta, viestintä, arviointi, muutosta kuvaavat indikaattorit, resurssien allokointi
- 4) **levittämistä tukevat ja edistävät rakenteet**
 - organisaation rakenne ja kulttuuri: esim. valmius muutokseen, jatkuvan oppimisen kulttuuri
 - kontekstiin liittyvät tekijät: esim. innovaatioiden leviämisessä tarvittavat välineet
- 5) **yksilöihin liittyvät tekijät: esim. kokemus, koulutustaso, osaaminen**
 - innovaation liittyvät tekijät: esim. kompleksisuus, selkeys, edut

Rakenteisiin liittyen tarvitaan resursseja, aikaa, koulutusta, viestintää, yhteistyötä ja verkostoja, palautetta ja arviointia.

Näitä tekijöitä ei tule tarkastella toisistaan irrallisina, sillä ne ovat yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi johtamisen tai viestinnän merkitys korostuu kaikkien edellä mainittujen leviämistä edistävien tekijöiden yhteydessä.

Alkuperäinen julkaisu:

ten Ham W, Minnie K, van der Walt C. Integrative review of benefit levers' characteristics for system-wide spread of best healthcare practices. *Journal of Advanced Nursing* 2016;72(1); 33-49. Doi: 10.1111/jan.12814

Muut käytetyt lähteet:

- 1) Edwards N, Grinspun D. 2011. Understanding whole systems change in healthcare: the case of emerging evidence-informed nursing service delivery models. Canadian Health Services Research Foundation, Ottawa.
- 2) Whittlemore R, Knafelz K. The integrative review: updated methodology. *Journal of Advanced Nursing* 2005;52(5), 546-553.

TIIVISTELMÄN TEKIJÄT

Tutkija, Anne Korhonen, TtT, Hoitotyön tutkimussäätiö, anne.korhonen@hotus.fi

Tutkimusjohtaja Arja Holopainen, Hoitotyön tutkimussäätiö, arja.holopainen@hotus.fi

KÄYTTÖKELPOISUUS SUOMESSA JA LISÄTIETOJA

Neljä katsauksessa tarkasteltua tekijää ovat käyttökelpoisia myös tarkasteltaessa suomalaista näyttöön perustuvan toiminnan leviämistä. Vaikka tässä kuvattujen tekijöiden merkityksestä tarvitaan vielä lisätietoa, niiden tarkastelu hoitotyön kontekstissa lisää ymmärtämystä toiminnan kehittämisen kokonaisvaltaisuudesta.